

Psychologia osób z niepełnosprawnością
Psychology of disabilities

Program studiów dla przedmiotu obowiązujący od cyklu kształcenia	2024/2025
Kierunek studiów	Psychologia
Rok i semestr studiów	Rok IV/ Semestr VII
Poziom kształcenia	Studia jednolite magisterskie
Profil kształcenia na kierunku	Ogólnoakademicki
Moduł kształcenia dla przedmiotu	Specjalnościowy
Nazwa specjalizacji (jeśli przedmiot specjalizacyjny)	Psychologia kliniczna i psychoterapia; Psychoterapia i terapia seksualna; Psychologia dzieci i młodzieży; Neuropsychologia kliniczna
Status przedmiotu	Do wyboru

Forma zajęć	Liczba godzin		ECTS	Forma zaliczenia	Waga
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne			
Wykład	30	16	5	Egzamin	50%
Ćwiczenia	24	16		Zaliczenie na ocenę	100
Razem za zajęcia dydaktyczne	54	32			
Praca własna studenta	61	83			
Ogółem	125	125			

Cele kształcenia dla przedmiotu

1.	Zapoznanie studentów z aktualnymi poglądami na istotę niepełnosprawności oraz funkcjonowania psychospołecznego osób z niepełnosprawnością z perspektywy psychologii.
2.	Zapoznanie studentów z kompleksową perspektywą na niepełnosprawność jako zjawisko wieloaspektowe, zwrócenie uwagi na podmiotowość i autonomię osób z niepełnosprawnością.
3.	Uczulenie studentów na potrzebę większej integracji oraz likwidacji wciąż obecnych barier oraz uwrażliwienie ich na problemy osób z niepełnosprawnością ze szczególnym uwzględnieniem kwestii etycznych.

Efekty uczenia się

WIEDZA			
L.p.	Efekty przedmiotowe (Student zna i rozumie)	Odniesienie do efektów kierunkowych	Metody weryfikacji efektów uczenia się
W1	Student zna i rozumie współczesne definicje i klasyfikacje niepełnosprawności, ich przejawy w codziennym funkcjonowaniu.	PS_WG05_Mgr	Egzamin pisemny, opracowanie prezentacji.
W2	Student zna i rozumie psychologiczne teorie i modele opisujące poznawcze, emocjonalne i społeczne funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami, również w kontekście radzenia sobie z ograniczeniami i dyskryminacją.	PS_WG02_Mgr PS_WG03_Mgr	Egzamin pisemny, opracowanie prezentacji.
W3	Student zna i rozumie różnice między holistycznym, psychologicznym podejściem do niepełnosprawności a innymi perspektywami, w tym medyczną czy prawną.	PS_WG01_Mgr	Egzamin pisemny, opracowanie prezentacji, analiza przypadków.

UMIEJĘTNOŚCI			
L.p.	Efekty przedmiotowe (Student potrafi)	Odniesienie do efektów kierunkowych	Metody weryfikacji efektów uczenia się
U1	Student potrafi oceniać, porównywać i wybierać teoretyczne konceptualizacje, metody analizy i podejścia do rehabilitacji względem indywidualnych ograniczeń, możliwości i potrzeb osób z niepełnosprawnościami w określonych kontekstach i sytuacjach.	PS_UW02_Mgr	Opracowanie prezentacji, ćwiczenia w trakcie zajęć (rozwiązywanie problemów, krytyczna analiza).
U2	Student potrafi opracować projekt indywidualnej rehabilitacji i wsparcia i/lub program lokalnego działania lub kampanii społecznej skierowanej na zwiększenie integracji osób z niepełnosprawnościami ze społeczeństwem.	PS_UW06_Mgr PS_UK01_Mgr	Opracowanie prezentacji, ćwiczenia w trakcie zajęć (planowanie, rozwiązywanie problemów).
U3	Student potrafi identyfikować nowe obszary badań i działalności praktycznej psychologii osób z niepełnosprawnościami dotyczące zarówno unikalnych doświadczeń tych osób jak również ich inkluzji w inne sfery nauki i życia publicznego.	PS_UW03_Mgr	Opracowanie prezentacji, aktywność w trakcie zajęć (dyskusja, debata, pytania i odpowiedzi).

KOMPETENCJE SPOŁECZNE			
L.p.	Efekty przedmiotowe (Student jest gotów do)	Odniesienie do efektów kierunkowych	Metody weryfikacji efektów uczenia się
K1	Student jest gotów do przyjęcia otwartej, inkluzywnej postawy względem osób z niepełnosprawnościami w zróżnicowanych kontekstach naukowych, zawodowych i publicznych.	PS_KO01_Mgr PS_KK03_Mgr	Aktywność w trakcie zajęć (dyskusja, debata, pytania i odpowiedzi).
K2	Student jest gotów do uczestniczenia w interdyscyplinarnych zespołach w ramach identyfikowania potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz projektowania i wdrażania zróżnicowanych programów i kampanii skierowanych do nich.	PS_KO02_Mgr PS_KO05_Mgr	Aktywność w trakcie zajęć (dyskusja, debata, pytania i odpowiedzi).
K3	Student jest gotów do uwzględniania indywidualnych, charakterystycznych doświadczeń i potrzeb osób z niepełnosprawnościami w swojej pracy.	PS_KO05_Mgr PS_KO06_Mgr	Aktywność w trakcie zajęć (dyskusja, debata, pytania i odpowiedzi).

Treści kształcenia

L.p.	Treść kształcenia (tematyka zajęć)	Liczba godzin			
		Wykład		Ćwiczenia	
		Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
1.	Niepełnosprawność jako zjawisko wieloaspektowe. Historyczne i współczesne ujęcia. Przegląd oficjalnych definicji, filozoficznych i socjologicznych konceptualizacji.	3	2		
2.	Klasyfikacja i specyfika różnych kategorii i stopni niepełnosprawności. Niepełnosprawność w ujęciu psychologicznym – charakterystyka. Obszary badań i działalności w psychologii osób z niepełnosprawnościami.	3	2		
3.	Niepełnosprawność w cyklu życia. Potencjał, wyzwania i możliwości wsparcia w najważniejszych okresach rozwojowych. Kontekst szkoły, relacji społecznych, pracy, starzenia się.	4	2		
4.	Psychologiczne konsekwencje niepełnosprawności. Niepełnosprawność a funkcjonowanie poznawcze i emocjonalne i– korelaty, czynniki ryzyka i ochronne. Obraz siebie i tożsamość osób z niepełnosprawnościami.	4	2		
5.	Spoleczne konsekwencje niepełnosprawności. Dyskryminacja i inkluzja. Wsparcie społeczne osób z niepełnosprawnościami – korelaty, efekty. Niepełnosprawność a aktywność zawodowa i związki romantyczne – wyzwania, możliwości. Przegląd dostępnych badań empirycznych.	4	2		
6.	Dolegliwości i cierpienie osób z niepełnosprawnościami. Przegląd badań na temat bólu chronicznego, konsekwencji dyskryminacji i wykluczenia, zaburzeń psychicznych wśród osób z niepełnosprawnościami.	4	2		
7.	Rehabilitacja w ujęciu systemowym. Definicja rehabilitacji. Proces i etapy rehabilitacji. Czynniki determinujące powodzenie rehabilitacji. Specyficzna rola psychologia w procesie rehabilitacji.	4	2		
8.	Osoba z niepełnosprawnością w rodzinie, społeczności lokalnej i w życiu społecznym. Konteksty i reprezentacje – prezentacja studiów przypadków. Osoby z niepełnosprawnościami jako autonomiczne podmioty – uczestnicy badań, aktywiści.	4	2		
9.	Niepełnosprawność intelektualna oraz związana z uszkodzeniami układu nerwowego. Definicje, klasyfikacje, proces diagnostyczny, możliwości i zakres wsparcia psychologicznego w zróżnicowanych kontekstach.			4	2
10.	Niepełnosprawność ruchowa. Definicje, rodzaje i klasyfikacja. Psychologiczne korelaty zróżnicowanej niepełnosprawności ruchowej. Możliwości wsparcia psychologicznego.			4	2
11.	Niepełnosprawność związana z zaburzeniami sensorycznymi (wzrok, słuch). Funkcjonowanie i procesy poznawcze, możliwości wsparcia w zróżnicowanych kontekstach.			4	3
12.	Niepełnosprawność związana z zaburzeniami somatycznymi i psychicznymi oraz niepełnosprawność wieloraka. Psycholog jako członek zespołu rehabilitacyjnego.			4	3
13.	Diagnoza i ocena problemów, zasobów i potrzeb osób z			4	3

	niepełnosprawnościami. Metody jakościowe (wywiad) i ilościowe. Przegląd dostępnych narzędzi i ich kontekstów stosowania. Kontakt psychologiczny z osobą z niepełnosprawnościami.				
14.	Wsparcie psychologiczne osób z niepełnosprawnościami. Wspólne identyfikowanie celów. Techniki i interwencje wspierające regulację emocjonalną, radzenie sobie z bólem, planowanie aktywności, motywację. Ewaluacja skuteczności wdrażanych technik.			4	3
Razem		30	16	24	16

Metody kształcenia

Forma zajęć	Metody kształcenia
Wykład	Wykład informacyjny z prezentacją multimedialną, analiza przypadków, dyskusja, debata.
Ćwiczenia	Analiza przypadków i przykładów, dyskusja, debata, ćwiczenia zespołowe, symulacje.

Warunki zaliczenia

Sposób zaliczenia	Wagi (%)	
	Wykład	Ćwiczenia
Egzamin pisemny	100	0
Wykonanie ćwiczeń podczas zajęć	0	50
Wykonanie projektu poza zajęciami	0	50
Razem	100	100

Rozliczenie pracy własnej studenta

L.p.	Czynności w ramach pracy własnej	Szacowana liczba godzin	
		Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
1.	Realizacja zadania projektowego poza zajęciami	6	6
2.	Lektura obowiązkowa	15	35
3.	Obowiązkowe zapoznanie się z innymi materiałami lub treściami (np. materiałami audio, wideo, narzędziami, pomocami, oprogramowaniem, sprzętem, aktami prawnymi, dokumentacją, warunkami miejsca pracy itp.)	5	7
4.	Przygotowanie do kolokwium	15	15
5.	Przygotowanie do egzaminu	20	20
Razem		61	83

Literatura obowiązkowa

1.	Speck, O. (2015). <i>Osoby z niepełnosprawnością intelektualną: podręcznik dla celów wychowawczych i edukacyjnych</i> . Harmonia Universalis.
2.	Dirth, T. P., & Branscombe, N. R. (2018). The social identity approach to disability: Bridging disability studies and psychological science. <i>Psychological bulletin</i> , 144(12), 1300.
3.	Dunn, D. (2014). <i>The social psychology of disability</i> . Oxford University Press.

Literatura uzupełniająca

1.	Antoszevska, B., & Bartnikowska, U. (2016). Kategorie zdrowia, choroby w kontekście niepełnosprawności–ujęcie teoretyczne. <i>Interdyscyplinarne Konteksty Pedagogiki Specjalnej</i> , (13), 67-86.
2.	Tobiasz-Adamczyk, B. (2023). <i>Wybrane aspekty niepełnosprawności a perspektywy uczelni</i> . Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
3.	Kazanowski, Z. (2015). Społeczny wymiar współczesnej koncepcji niepełnosprawności intelektualnej. <i>Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio J–Paedagogia-Psychologia</i> , 28(1), 33.

Inne materiały dydaktyczne

1.	Ossowski, R. (2020). <i>Psychologia rehabilitacyjna w praktyce</i> . Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.
2.	Tomaszewski, P., Bargiel-Matusiewicz, P., Pisula, E. (2015). <i>Kulturowe i społeczne aspekty niepełnosprawności</i> . Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

3.